

BOĞAZIÇI SARMALARI

Bülbül Tomarı materyallerinden anladığımız üzere bu iki uygulama her zaman birbirini izlemiştir. Belirli bir eserin yokluğu durumunda kura ya da başka bir metotla uygun bir Temsilci seçilir ve bu Temsilcinin dikkatini adamak isteyenler için o eserin yerine geçmesine karar verilir (eserin gerçek bir “canlandırması” yapılmamış olsa da, *tableau vivant* geleneğinin izlerini taşımaktadır). Anlaşılan o ki, kayıp esere dikkatlerini adamak isteyenler, Temsilci “Akseder” iken Prosporphorion’un baştan sona dört aşamasını icra etmektedir. Tecrübe etme ve deneysellik teşvik edilmektedir.

TEMSİLCİ PROTOKOLÜ

PROSPHORION EYLEMİ

TANIMLAMA

ESER İÇİN NEYİ SİMGELEMEN
GEREKTİĞİNİ ÖĞREN

ATAMA

ESERİN ADINI AL

KENOTİK HAZIRLIK

KENDİNİ BELİRLİ BİR ÖLÇÜDE BOŞALT

AKSETME

ESERİN KENDİNİ GÖSTERMESİNE
İZİN VER

BİRLEŞME

GAİP OLAN ÖNÜNDE BELİRDİ;
ONU İZLE.

HIRS

GAİP OLAN ŞİMDİ ERİŞİLEBİLİR;
TADINI ÇIKAR.

KESİNTİ

BUNLARIN HEPSİ SADECE HAYALDİ.
GAİP OLAN İÇİN MERAK DUY.

İZLEME

GAİP DİYE BİRŞEY YOKTUR. BAK: GAİP
OLAN SANA DİKKATİNİ ADIYOR.

BÜLBÜL TOMARI (THE NACHTIGALL CONVOLUTE)

TEMSİLİYET VE YOKLUK İSTANBUL, 1943 DOLAYLARI

ESTAR(SER) TUTANAKLARI okuyucuları, çeşitli bilim insanlarının, koleksiyoncuların, kitapseverlerin ve editörlerin, ÜÇÜNCÜ KUŞUN TOPLULUĞU (THE ORDER OF THE THIRD BIRD) olarak bilinen sıra dışı bütünün tarihselliğini incelemek üzere sarf ettiği çabalara çoktandır aşına. ESTAR(SER) araştırmacılarının uğraşlarına karşın, KUŞLAR’ın (THE BIRDS) tabiatına ve işleyişine dair büyük bir belirsizlik (hatta gerçek anlamda bir karışıklık) hüküm sürmektedir. KUŞLAR, en azından modern dilinde, üretilmiş şeylere (çoğunlukla sanat eserlerine) — özel veya kamuya — açık olmak üzere sürekli dikkat ile bakış töreni yürüten, kendinden menkul özel bir gönüllüler grubudur. BUYRUĞUN doğuşu, evrimi ve icraatları ile ilgili yeni belgeler yavaş yavaş gün ışığına çıkarken, burada ilgi çekici yeni materyallere örnekler sunuyor olmaktan memnunuz. Detaylar şöyledir.

METİN VE BAĞLAM

“W Zulası (W Cache)” olarak bilinen kapsamlı arşiv kaynaklarının arasında yakın zamana kadar gözden kaçmış olan Bülbul Tomarı (görünüşe göre erken 1940’larda İstanbul’dan seslenen rulo haline getirilmiş notlar, yazışmalar ve derlemeler bütünü) 2014 yılından itibaren ESTAR(SER) Yayın Kurulu çalışma gruplarının seri incelemelerine tabi tutulmuştur.¹ Araştırma devam etmekte olup şu anda sadece bir ön rapor sunmak mümkündür. Öte yandan, ilk bulgular değerlendirmeyi hak eden niteliktedir. Söz konusu belgeler ve sürecin geçiciliği, 1930’lardan bu yana İstanbul Boğazı’nın güneyindeki kentleşmiş bölgelerde ve etrafında Üçüncü Kuşun Topluluğu (veya ona yakın bir cemiyet) üyelerinden oluşan aktif ve deneysel bir topluluğun kanıtlarını gösterir niteliktedir. Aralarında dönemin önemli kültürel figürlerinin de yer aldığı bu bireylerin faaliyetleri, sanat eserlerine odaklanan, sürekli ve pür dikkat bakış uygulamaları ile tanımlanmaktadır. Önemle üzerinde durmak gerekir ki, Tomar’a ait dâhili kaynaklar, bahsi geçen “Kuşlar” arasında oldukça belirgin kullanımların varlığını işaret etmektedir. Kuşlar, *yitik* nesnelere (yerleri değiştirilmiş, kaybolmuş, yok edilmiş veya müsait olmayan nesnelere) “idrak eylemi” olarak adlandırabileceğimiz toplu etkinlikler için *mevcut* hale getirilmesini (bir anlamda) sağlayan resmi protokollerin geri kazanılması ve aktifleştirilmesine karşı özel bir ilgi göstermişlerdir. Bu tekniklerin en önemlisi olan “Proosphorion Eylemi”ne (ve ona bağlı “Temsilci Protokolü”ne) dair yeniden canlandırma kartın arkasında yer almaktadır. Öte yandan Bülbul belgelerinin yaydığı daha da karizmatik bir gizem vardır ki, bu da isminin kaynağı “Bülbul”dür. Bu lakap, söz konusu toplumun sınırlarında yaşayan Alman bir bilgin kişiyi temsil etmektedir. Acaba “Bülbul”, o sırada İstanbul’da yaşayan ve *Mimemis: Batı Edebiyatında Gerçekçiliğin Temsili (Mimesis: The Representation of Reality in Western Literature)* adlı çığır açan eseri üzerinde çalışmakta olan Erich Auerbach olabilir mi? Belki de. Eğer öyleyse, Auerbach’ın kendisi de en azından bir “Proosphorion Eylemi”nde yer almış demektir. Bu da metninin temel mecazı, salt tarih ve bilincin sınırlarını aşan imlemin uhrevi/dünyevi karışımı *figura* üzerine düşüncelerini gayet etkilemiş olabilir. Bu konuda daha fazla çalışma gerekiyor.

1. Bu araştırma 2014 yılının Nisan, Mayıs ve Ağustos aylarında gerçekleşen (burada Niblach Bağışı, Kamel Lazar Vakfı (Paris) ve Emily Harvey Vakfı’na (New York) teşekkürü borç biliriz) üç tane “Uygulamalı Numenal Niblach Semineri’nin” temelini oluşturmuştur.

FIGÜR: Bülbul Tomarı’ndaki materyaller arasında bulunan bir sigara paketi. Boğaziçi markası T.C. Tekel İdaresi tarafından üretilmiştir ve bu kutu 1939 tarihlidir. İçinde sigara gibi sarılan iki küçük kağıt parçasında (“Boğaziçi Sarmaları”) “Proosphorion Eylemi” ve ona bağlı “Temsilci Protokolü”nün Türkçe ifadelerinin yeni kurulumu arka kapaktadır. (Fotoğrafı zni Ali Taftık).